

Globalisering och internationellt ekonomiskt samarbete

Sammanfattning

Utrikesutskottet behandlar i detta betänkande motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2010 om globalisering och demokrati, de internationella finansiella institutionerna, handel och jämställdhet, läkemedel i fattiga länder, företagens ansvar samt handel och utveckling. Motionerna tar upp frågor som rör bl.a. reform av de internationella finansiella institutionerna, jämställdhetsanalys av handelsavtal, Cotonouavtalet och EPA-avtalen mellan EU och AVS-länderna samt företags ansvar för miljö och mänskliga rättigheter.

Samtliga motionsyrkanden i betänkandet avstyrks av utskottet. I ärendet finns 11 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Globalisering och demokrati	6
De internationella finansiella institutionerna	8
Handel och jämställdhet	15
Läkemedel i fattiga länder	17
Företagens ansvar	21
Handel och utveckling	24
Övriga yrkanden	29
Reservationer	31
1. Globaliseringsprocessen, punkt 1 – motiveringen (V)	31
2. Globalisering och demokrati, punkt 2 (S)	32
3. Reform av de finansiella institutionerna, punkt 4 (S)	33
4. De finansiella institutionerna – jämställdhet, punkt 5 (V)	34
5. Världsbankens energistrategi, punkt 6 (MP)	35
6. Handel och jämställdhet, punkt 7 (V)	35
7. Läkemedel i fattiga länder, punkt 8 (V)	36
8. Ansvar för giftsanering, punkt 9 (V)	37
9. Regler för företags ansvar, punkt 10 (MP, V)	38
10. Handelspolitik och fattigdomsbekämpning, punkt 12 (V)	39
11. EPA-förhandlingarna, punkt 13 (MP, V)	40
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	41
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	41
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 14	46

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Globaliseringsprocessen

Reservation 1 (V) – motiveringen

2. Globalisering och demokrati

Riksdagen avslår motion 2010/11:U306 yrkande 13.

Reservation 2 (S)

3. Globalisering och den svenska samhällsmodellen

Riksdagen avslår motion 2010/11:U306 yrkande 14.

4. Reform av de finansiella institutionerna

Riksdagen avslår motion 2010/11:U306 yrkande 16.

Reservation 3 (S)

5. De finansiella institutionerna – jämställdhet

Riksdagen avslår motion 2010/11:U296 yrkandena 13 och 14.

Reservation 4 (V)

6. Världsbankens energistrategi

Riksdagen avslår motion 2010/11:U256.

Reservation 5 (MP)

7. Handel och jämställdhet

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:U296 yrkande 12 och 2010/11:U298 yrkande 8.

Reservation 6 (V)

8. Läkemedel i fattiga länder

Riksdagen avslår motion 2010/11:U298 yrkandena 16–20.

Reservation 7 (V)

9. Ansvar för giftsanering

Riksdagen avslår motion 2010/11:U297.

Reservation 8 (V)

10. Regler för företags ansvar

Riksdagen avslår motion 2010/11:U257 yrkandena 1 och 2.

Reservation 9 (MP, V)

11. Handel och utveckling

Riksdagen avslår motion 2010/11:U306 yrkandena 15, 21 och 61.

12. Handelspolitik och fattigdomsbekämpning

Riksdagen avslår motion 2010/11:U298 yrkandena 24 och 25.

Reservation 10 (V)

13. EPA-förhandlingarna

Riksdagen avslår motion 2010/11:N438 yrkande 10.

Reservation 11 (MP, V)

14. Övriga yrkanden

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 17 februari 2011

På utrikesutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Urban Ahlin (S), Walburga Habsburg Douglas (M), Christian Holm (M), Kent Härstedt (S), Mats Johansson (M), Carin Runeson (S), Fredrik Malm (FP), Olle Thorell (S), Kerstin Lundgren (C), Kenneth G Forslund (S), Désirée Pethrus (KD), Stellan Bojerud (SD), Tommy Waidelich (S), Ismail Kamil (FP), Valter Mutt (MP) och Jonas Sjöstedt (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utrikesutskottet behandlar i detta betänkande motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2010 som innehåller förslag med avseende på globalisering och demokrati, de internationella finansiella institutionerna, handel och jämställdhet, läkemedel i fattiga länder, företagens ansvar samt handel och utveckling.

Senast utskottet separat behandlade globaliseringsfrågor var i betänkande 2009/10:UU13.

I detta betänkande behandlas frågor om globalisering och internationellt ekonomiskt samarbete. I vissa fall anknyter de behandlade förslagen även till den av regeringen identifierade utmaning inom politiken för global utveckling som benämns Ekonomiskt utanförskap. Utskottet avser att återkomma i annat sammanhang till politiken för global utveckling i dess helhet.

Samtliga motionsyrkanden i betänkandet avstyrks av utskottet. I ärendet finns 11 reservationer.

Utskottets överväganden

Globalisering och demokrati

Motionen

Socialdemokraterna understryker i *kommittémotion 2010/11:U306 yrkande 13* globaliseringens möjligheter. De senaste årtiondenas ekonomiska globalisering har skapat ett ökat välstånd och bidragit till att fattigdomen minskat för flera hundra miljoner människor. I globaliseringens kölvatten har avstånden mellan människor minskat och kunskapen och förståelsen för levnadsvillkoren på andra sidan jordklotet ökat. Aldrig har det funnits så många demokratier som i dag, men *Socialdemokraterna* konstaterar också att större ansträngningar måste göras för att öka antalet demokratiska stater i världen.

I *kommittémotion 2010/11:U306 yrkande 14* betonar *Socialdemokraterna* att det finns mycket goda grunder för att värna den svenska samhällsmodellen både i EU och globalt. Det krävs stark politisk beslutskraft och facklig-politisk samverkan för att nå framgångar i global konkurrens. Kollektiva lösningar för utbildning, hälsa, miljö och infrastruktur är ofta de mest effektiva.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i sina tidigare överväganden rörande globalisering, t.ex. i betänkande 2008/09:UU13, noterat att aldrig tidigare har så många människor på så kort tid lyfts från fattigdom till välstånd. Världshandeln ökar, ekonomier integreras, informationsutbytet växer och kommunikationsmöjligheter förbättras. Länder som var stängda öppnar sig mot omvärlden. Dessa är bara en del av de processer som brukar samlas under begreppet globalisering. Samtidigt är det viktigt att framhålla att viktiga riktmärken, såsom millenniemålen, inte har uppnåtts. Fortfarande finns en ojämn resursfördelning mellan länder och människor. Andelen fattiga i världen har minskat, men 2005 levde enligt FN:s beräkningar 1,4 miljarder människor på 1:25 US-dollar per dag eller mindre.

Globaliseringen och de förändringar som denna medför innebär både möjligheter och utmaningar såväl för den utvecklade som för den mindre utvecklade delen av världen. Globaliseringen är en central process med konsekvenser för många av de frågor som ryms inom utskottets beredningsområde.

Den tilltagande globaliseringen har bl.a. inneburit ett öppnare världspolitiskt klimat som har skapat nya möjligheter såväl för individer och företag som för idéer och information att fritt röra sig över gränserna. Det friare flödet av varor, tjänster och kapital bidrar till att skapa förutsättningar för tillväxt och välstånd. På samma sätt bidrar ett ökat utbyte av människor,

kultur och idéer över gränserna till att skapa förståelse för och uppslutning bakom normer och värderingar, exempelvis i fråga om respekten för miljön, demokratin och för de mänskliga rättigheterna.

Globaliseringen har samtidigt väckt frågor om hur de snabba samhällsförändringarna kan komma att innebära hot mot miljön, nationella kulturer, sysselsättning och t.ex. arbetsvillkor. Integreringen av marknader och ekonomier befaras framkalla orättvisor mellan u- och i-länder samt ökade klyftor mellan fattiga och rika. Den finansiella oron i världen har på senare tid visat på gemensamma globala utmaningar.

Utskottet delar den motionsvis framförda uppfattningen att globaliseringen i grunden är något positivt och att kopplingarna är tydliga mellan utvecklingen i världen och vår tillvaro här i Sverige. Många frågor kring bl.a. finansmarknaderna och klimatförändringarna kräver lösningar på global och internationell nivå. Liksom utskottet tidigare har konstaterat, senast i betänkande 2009/10:UU13, måste demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna, fred och säkerhet samt ekonomisk utveckling värnas och främjas om globaliseringens fördelar ska kunna komma alla till del.

Utskottet instämmer i vad som framförts i motioner och framhåller globaliseringens betydelse för framväxten av fler demokratier i världen. Aldrig tidigare har det funnits så många demokratier i världen som i dag. Sambandet mellan demokrati och ekonomisk utveckling är dessutom starkt. Demokratins landvinningar har gjort att färre människor drabbas av svält och att allt färre krig utkämpas mellan stater. Som en följd av de senaste årtiondenas ekonomiska globalisering har välståndet ökat i världen samtidigt som fattigdomen minskat för flera hundra miljoner människor. Globaliseringen har minskat avstånden mellan människor samtidigt som kunskapen och förståelsen för levnadsvillkoren i andra delar av världen har ökat.

Förväntningarna om demokrati, mänskliga rättigheter och social trygghet växer runtom i världen. Utskottet konstaterar att en allt intensivare diskussion förs om gemensamma värden. I en globaliserad värld ställs ökade krav på en värdegemenskap som kan utgöra grunden såväl för ett konstruktivt samarbete som för åtgärder mot de hot av olika slag som det internationella samfundet står inför. Av avgörande betydelse härvidlag är de mänskliga rättigheterna, demokrati, god samhällsstyrning och fungerande rättsordningar. Dessa utgör centrala värden för svenska parlamentariker att lyfta fram i internationella sammanhang. Demokratins former måste dock utgå från varje samhälles egna förutsättningar, men grundas på gemensamma värderingar om alla människors lika rätt och värde.

Omsorgen om de mänskliga rättigheterna är en integrerad och central del av utrikespolitiken. Den präglar Sveriges agerande i globala och europeiska forum och utgör en viktig dimension av de direkta kontakterna med andra länder, utvecklingsarbetet inräknat. Globalisering innebär att olika ekonomiska, politiska och sociala företeelser breder ut sig över nationsgränserna och bidrar till integration av länder och människor. En

angelägen fråga, sett utifrån utskottets beredningsområde, är hur globaliseringen påverkar förutsättningarna för demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts avstyrks motion 2010/11:U306 (S) yrkandena 13 och 14.

De internationella finansiella institutionerna

Motionerna

Socialdemokraterna understryker i *kommittémotion 2010/11:U306 yrkande 16* vikten av att de globala finansiella institutionerna reformeras. Demokrati och mänskliga rättigheter bör i högre grad vara förknippade med organisationernas utlåning. Låg- och medelinkomstländernas inflytande bör stärkas och chefstillsättningar inom institutionerna ske med ett transparent och öppet förfarande. Vidare ska kopplingen till FN-systemet stärkas, under det att det utgör ett stort problem om G20 tar över delar av det ansvar som åligger Internationella valutafonden eller Världsbanken.

I *kommittémotion 2010/11:U296 yrkande 13* anför *Vänsterpartiet* att Sverige inom IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna ska verka för att institutionernas avtal och program alltid bör innehålla en analys över hur effekterna förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. I *yrkande 14* framhåller *Vänsterpartiet* att Sverige inom IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna ska verka för att öka andelen kvinnor i nämnda institutioners ledningar.

I den *enskilda motionen 2010/11:U256 (MP)* framhåller motionärerna vikten av att den energistrategi som Världsbanken beslutar om under 2011 avspeglar behovet av hållbara energilösningar. Världsbanken måste sätta upp ett tydligt mål att fasa ut sitt stöd till fossila energiformer. Sverige har, som medlem i Världsbanken, möjlighet att driva utvecklingen i denna riktning.

Utskottets ställningstagande

Motionsvis framförs vikten av att *de globala finansiella institutionerna reformeras*. Den ökade globala integrationen har inneburit att internationellt samarbete blivit allt viktigare för att hantera gemensamma utmaningar. Som utskottet tidigare har framhållit (bet. 2008/09:UU13) rör en viktig del i arbetet i de finansiella institutionerna frågor om ekonomisk utveckling och det internationella finansiella systemets stabilitet och effektivitet. I huvudsak verkar institutionerna genom långivning och rådgivning. Målet är att förstärka mottagarländernas förutsättningar och förmåga att stärka och utveckla sina ekonomier.

Det är, anser utskottet, viktigt att de globala och regionala finansiella institutionerna står starka så att de kan främja och utveckla ett lämpligt ramverk av normer och regler. Ett sådant ramverk bör baseras på gemensamma värderingar i fråga om demokrati, mänskliga rättigheter, rättvisa, jämställdhet och frihandel.

Regeringen deltar i internationellt samarbete på det ekonomiska och finansiella området. Det sker genom ett antal institutioner, som exempelvis Internationella valutafonden (IMF), Världsbanken, Parisklubben, Europeiska utvecklingsbanken och Nordiska investeringsbanken. Utskottet konstaterar att Sverige i regel inte är en av de större ägarna i dessa institutioner och organisationer, men ofta kan agera tillsammans med andra länder, vilket gör att Sveriges position får större tyngd. Särskilt utvecklat är samarbetet med de nordiska och baltiska länderna samt inom EU. De nordisk-baltiska länderna har t.ex. framgångsrikt drivit frågan om IMF:s öppenhet. Tidigare offentliggjordes endast en liten del av organisationens dokument. I och med IMF:s Transparency Policy, som trädde i kraft den 17 mars 2010, publiceras en större mängd information, inte minst på organisationens webbplats.

Under ett antal år har föredragningar ägt rum i riksdagen inför IMF:s och Världsbankens vår- och höstmöten. Då har företrädare för regeringen och Riksbanken lämnat information till utrikesutskottet och finansutskottet om huvudfrågorna vid mötena och tillfälle getts för frågor och meningsutbyte.

Utskottet noterar att Världsbankens årliga konferens Annual Bank Conference on Development Economics (ABCDE) för 2010 anordnades av Sveriges regering och Världsbanken i Stockholm från den 31 maj till den 2 juni 2010. Finansminister Anders Borg och biståndsmminister Gunilla Carlsson stod värdar för konferensen, som samlade 600 deltagare. Temat var Development Challenges in a Post-Crisis World. Under konferensen diskuterade ledande utvecklingsekonomer miljö- och klimatfrågor, utvecklingsfrågor i ljuset av den finansiella och ekonomiska krisen, sviktande stater samt mänsklig och social utveckling.

Sverige verkar för att öka tillväxt- och utvecklingsländernas inflytande i Världsbanken. I fråga om utvecklingsländernas inflytande i IMF och Världsbanken redovisade utskottet i betänkande 2009/10:UU13 det reformarbete som inleddes i och med FN:s internationella konferens om utvecklingsfinansiering som inleddes i Monterrey i Mexiko 2002. Utskottet redogjorde där för de beslut som efter Monterreykonferensen fattats för att öka tillväxt- och utvecklingsländernas inflytande och representation i de båda internationella finansiella institutionerna. För IMF:s del har två reformsteg genomförts. Världsbanken hade 2008 genomfört första steget i en reformering av inflytandet i banken då beslut bl.a. fattades om att utvidga exekutivstyrelsen med ytterligare en exekutivdirektör för de afrikanska länderna söder om Sahara.

Utrikesutskottet konstaterade i betänkande 2009/10:UU18 att ett andra reformsteg i inflytande- och representationsfrågan, såsom planerat, beslutades vid Världsbankens vårmöte i april 2010. Det innebär att utvecklings- och tillväxtländernas röststyrka i IBRD ökar med 3,13 procentenheter och därmed uppgår till 47,19 %, vilket medför en total ökning med 4,59 procentenheter sedan 2008.

I International Finance Corporation (IFC, ett av Världsbanksgruppens organ) ökar utvecklings- och tillväxtländernas röststyrka med 6,07 procentenheter till 39,48 %. En uppgörelse träffades om att vart femte år se över inflytandet i IBRD och IFC med ett åtagande om att med tiden uppnå lika röststyrka för å ena sidan utvecklade länder och å den andra utvecklings- och tillväxtländer.

Den 5 november 2010 beslutade IMF:s styrelse om betydande styrnings- och inflytandereformer inom IMF. Dessa innebär bl.a. ökad röststyrka i IMF:s styrelse för utvecklings- och tillväxtländer samt underrepresenterade länder, under det att bl.a. europeiska länder får minskad representation. I likhet med då utskottet tidigare övervägt frågan (bet. 2009/10:UU13) instämmer utskottet i regeringens uppfattning att samtidigt som utvecklingsländerna står i fokus bör inte de länder som bidrar stort till Världsbanken, exempelvis via Internationella utvecklingsfonden (Ida), förlora incitament att fortsatt göra så. Den nordisk-baltiska valkretsen, där Sverige ingår, är den femte största givaren till Ida, och den näst största givaren till Världsbankens s.k. trust funds, alltså de resurser som Världsbanken förfogar över utöver den ordinarie verksamheten inom Ida och IBRD. Det är angeläget att säkerställa att Sverige och den valkrets vi tillhör har inflytande över användningen i Världsbanken av de bidrag som finansieras via skattemedel.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2010/11:U306 (S) yrkande 16 i denna del.

Med avseende på *förhållandet mellan å ena sidan G20-gruppen och å den andra de internationella finansiella institutionerna* anser utskottet att en utveckling där G20 tar över delar av IMF:s och Världsbankens roller och ansvar är olycklig. Beslut som rör IMF och Världsbanken bör fattas inom respektive institutions styrorgan där samtliga medlemsländer är representerade, vilket inte är fallet i G20. Om beslut i stället skulle fattas inom FN skulle detta riskera att undergräva IMF:s och Världsbankens handlingskraft, mandat och finansiering. Utskottet förordar däremot ett ökat samarbete mellan FN, IMF och Världsbanken eftersom detta kan ge effektivitetsvinster.

Med detta avstyrker utskottet motion 2010/11:U306 (S) yrkande 16 i denna del.

Utskottet har följande kommentarer till motionsförslaget om att de *internationella finansiella institutionerna ska genomföra analyser av hur avtal och program där dessa medverkar förhåller sig till FN:s konvention om avskaffande av alla former av diskriminering av kvinnor (Cedaw)*.

FN:s konvention om avskaffandet av all slags diskriminering av kvinnor (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women, Cedaw) antogs av FN:s generalförsamling 1979. Sverige var bland de första länderna att ratificera konventionen, som trädde i kraft i Sverige 1981. Kvinnokonventionen, som den också kallas för på svenska, innehåller 16 rättighetsartiklar som den svenska staten har förbundit sig att följa.

IMF och Världsbanken publicerar sedan 2004 årliga rapporter om genomförandet av millenniemålen genom publikationen Global Monitoring Report. I 2007 års utgåva var huvudtemat jämställdhet mellan könen och sviktande stater. Där ingick en uppföljning av hur de internationella finansiella institutionerna – förutom IMF och Världsbanken även de regionala utvecklingsbankerna – agerat för att främja förverkligandet av millenniemålen, och då framför allt millenniemål 3 om att främja jämställdhet och kvinnors makt.

Vad gäller Världsbanken konstaterar utskottet att banken 2001 fastställde en strategi för integrering av ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten. Strategin kompletterades 2007 av en fyraårig handlingsplan för jämställdhet och ekonomi, Gender Equality as Smart Economics. Sverige bidrar tillsammans med banken och ett antal länder till finansieringen av handlingsplanen, som i slutet av 2009 hade en budget på 57 miljoner US-dollar. I dagsläget finansieras 222 projekt och analyser i 78 länder. Utskottet inhämtar att handlingsplanen Gender Equality as Smart Economics nu är avslutad. En s.k. Transition Plan som ska föra arbetet vidare är under utarbetande. Ingen slutrapport eller utvärdering av handlingsplanens fjärde år föreligger ännu, men en sådan slutrapport förväntas tillsammans med transitionsplanen vara föremål för diskussion i Världsbankens styrelse under 2011.

I syfte att främja kvinnors ekonomiska egenmakt beslutade världsbankschefen våren 2008 om en rad åtgärder. Bland annat skulle minst hälften av bankens landsbygds- och jordbruksprojekt 2010, som omfattade ca 800 miljoner US-dollar, beakta frågor som har betydelse för kvinnor. Världsbanksgruppen skulle också till 2012 via IFC kanalisera minst 100 miljoner US-dollar till kvinnliga entreprenörer. Detta mål har, erfar utskottet, överträffats, då 390 miljoner US-dollar hittills har kanaliserats till detta ändamål. Vidare skulle Internationella utvecklingsfonden (Ida) öka investeringarna vad avser jämställdhet mellan könen. Världsbankens årsrapport om jämställdhetsfrågor 2009 anger att 45 % av de lån banken beviljat under räkenskapsåret 2008 beaktade jämställdhetsfrågor, medan motsvarande andel två år tidigare var 35 %. Framsteg kunde noteras på flera områden, exempelvis ökade andelen landsbygdsprojekt som tog hänsyn till jämställdhetsfrågor från 43 % under 2005 till 59 % under 2008. Utskottet inhämtar att Världsbanken planerar en sammanslagen Annual Monitoring Report för räkenskapsåren 2009 och 2010 som väntas presenteras under 2011.

Jämställdhetsfrågor har under 2010 framförhandlats som ett av fyra särskilda teman för Idas verksamhet under den kommande treårsperioden (Ida16, som inleds den 1 juli 2011). De nya jämställdhetsmål för Idas verksamhet som förhandlades fram under påfyllnadsförhandlingen 2010 inför Ida16 var att 60 % av Idas projekt ska anlägga ett jämställdhetsperspektiv, jämfört med 46 % för närvarande. Vidare ska 100 % av Idas landsstrategier bygga på och förhålla sig till en jämställdhetsanalys under den kommande treårsperioden, detta jämfört med räkenskapsåret 2008 då andelen var 60 %. Slutligen kommer Världsbankens World Development Report för 2012 att för första gången handla om utveckling och jämställdhet. Utskottet erfar att Sverige har varit instrumentellt för att få till stånd dessa beslut med inriktning på jämställdhetsfrågor.

Vad gäller IMF är verksamheten till stor del inriktad på makroekonomisk och finansiell stabilitet genom icke öronmärkta lån till medlemsländer. Genderfrågor beaktas dock exempelvis i de fall IMF:s program genomförs enligt nationella strategier för fattigdomsbekämpning innehållande genderaspekter.

Utskottet förutsätter att Sveriges regering fortsatt noga följer och främjar de internationella finansiella institutionernas agerande vad gäller genderfrågor. Utskottet noterar att regeringen under innevarande år kommer att lägga fram en resultatskrivelse för riksdagen med fokus på biståndet till jämställdhet och kvinnor.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2010/11: U296 (V) yrkande 13.

Motionsvis föreslås *reformer av och öppenhet i processen vid tillsättning av chefer i IMF och Världsbanken samt agerande för att öka andelen kvinnor i ledningen för dessa institutioner.*

I betänkande 2009/10:UU13 konstaterades att den första reformfasen i Världsbanken inneburit att posten som ordförande i Världsbanken ska tillsättas genom en meritbaserad process och vara öppen för sökande från alla medlemsländer. Vidare ska utvecklingsländernas inflytande i den operationella verksamheten stärkas genom bl.a. ökad mångfald i rekryteringen. Utskottet välkomnade att Sverige liksom den nordisk-baltiska valkretsen i IMF respektive Världsbanken verkar för att ordförandeposterna i respektive institution ska tillsättas i en tydlig och transparent urvalsprocess baserad på kandidaternas meriter och lämplighet. Enligt regeringens bedömning togs steg i denna riktning i samband med tillsättningen av nya chefer i IMF och Världsbanken 2007. Utskottet noterade i betänkande 2009/10: UU18 att det vid vårmötet i april 2010 fanns enighet om målsättningen att ledningen för IMF ska utses genom en öppen, meritbaserad och framför allt transparent process. Det konstaterades att framgång i frågan inte kommer att nås förrän motsvarande utveckling sker för Världsbankens ledning. Utskottet konstaterar att formuleringar om en öppen, meritbaserad och transparent process för tillsättning av posten som president för Världsbanken bekräftades i det nordiska talet vid utvecklingskommitténs möte i anslut-

ning till Världsbankens årsmöte hösten 2010. Vad avser IMF fattades beslut om styrnings- och inflytandereformer av IMF:s styrelse den 5 november 2010. Beslutet innebar dock inte någon förändring avseende tillsättningen av IMF:s högsta chef. Utskottet noterar att Sverige och den nordisk-baltiska valkretsen argumenterat för en öppen och meritbaserad process som inte tar hänsyn till nationalitet i både IMF och Världsbanken. På samma sätt uttalade sig Europeiska unionens råd (ekonomiska och finansiella frågor) vid mötet den 9 oktober 2010 i International Monetary and Financial Committee (IMFC).

När det gäller åtgärder för att främja kvinnor på ledande positioner respektive genderfrågor i verksamheten i Världsbanken och IMF har utskottet inhämtat att ungefär hälften av Världsbanksgruppens anställda är kvinnor. I mars 2009 tillkännagav världsbankschefen Robert Zoellick en målsättning om att före utgången av 2012 få till stånd en jämn könsfördelning (gender parity) på alla nivåer i bankens ledning. Inom banken arbetar man nu aktivt med att identifiera interna kvinnliga kandidater och med att externrekrytera kvinnor till ledande befattningar. Enligt uppgift från Världsbanken innehade, vid 2010 års utgång, kvinnor 33 % av de ledande befattningarna (managernivå). På nivån därunder var andelen 43,1 %. I början av 2011 ingår i Världsbankens högsta ledning 23 män och 17 kvinnor, motsvarande 42,5 % kvinnor.

IMF antog 2003 en strategi för mångfald i verksamheten, *The Role of Diversity in the Fund's Human Resource Strategy*. Varje år publiceras på IMF:s webbsida en mångfaldsrapport, *Diversity Report*, med uppgifter om bl.a. könsfördelning bland fondens anställda. Kvinnor innehade 18,3 % av de ledande befattningarna i IMF i december 2009, medan andelen kvinnor bland samtliga IMF-anställda uppgick till 44,3 %.

Utrikesutskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av att Sverige agerar för ett förverkligande av Världsbankens målsättning om en jämn könsfördelning och IMF:s strategi för mångfald i verksamheten.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motionerna 2010/11:U306 (S) yrkande 16 i denna del och 2010/11:U296 (V) yrkande 14.

Avseende de synpunkter som framförts motionsledes gällande *Världsbankens energistrategi* konstaterar utskottet att miljö och klimat utgör en av tre tematiska prioriteringar för Sveriges utvecklingssamarbete under mandatperioden. Inom den tematiska prioriteringen miljö och klimat är fyra områden föremål för särskild uppmärksamhet: anpassning till klimatförändringarna, energi, miljö och säkerhet respektive vatten. I betänkande 2009/10:UU18 konstaterade utskottet att regeringen avser att under åren 2010–2012 genomföra en klimatsatsning på drygt 4 miljarder kronor. En betydande del av satsningen kanaliseras via Världsbanken. Ett extra bidrag om 705 miljoner kronor lämnas till Internationella utvecklingsfonden (Ida), som prioriterar stöd för anpassning till klimatförändringarna i de fattigaste länderna. Utöver detta kanaliseras 600 miljoner kronor via en fond för ren

teknologi (Clean Technology Fund), som förvaltas av Världsbanken. Utskottet menar att detta ekonomiska stöd är ett uttryck för Sveriges pådrivande roll i Världsbankens klimatarbete.

Vid FN:s klimatkonferens i Köpenhamn i december 2009 var enigheten stor om att det för att åstadkomma en hållbar tillväxt i utvecklingsländerna krävs storskaliga och långsiktiga investeringar i åtgärder för begränsning (mitigation) av klimatförändringarna och för anpassning (adaptation) till dessa. Köpenhamnsöverenskommelsen (Copenhagen Accord) utgjorde bas för de beslut som fattades vid klimatmötet i Cancún i Mexiko i december 2010 (Cancún Agreement). Utrikesutskottet har tidigare framhållit (bet. 2009/10:UU18) att det är angeläget att skapa ett väl fungerande ramverk för ett sådant bistånd och att det måste till en väsentlig upptrappning av de finansiella flödena för att hjälpa utvecklingsländerna att genomföra ambitiösa begränsnings- och anpassningsåtgärder. Utskottet ser därför positivt på de åtaganden avseende finansiering som presenteras i det s.k. Cancún Agreement. Utvecklade länder ska tillhandahålla snabbstartsf finansiering till de mest sårbara utvecklingsländerna omfattande 30 miljarder US-dollar under perioden 2010–2012. Dessa medel ska fördelas balanserat mellan mitigation och adaptation. Långsiktig finansiering, som till 2020 ska uppgå till 100 miljarder US-dollar per år, ska tillhandahållas utvecklade länder förutsatt att meningsfulla, transparenta begränsningsåtgärder genomförs. Dessa medel ska komma från flera olika källor, såväl offentliga som privata, och såväl bilaterala som multilaterala. Den gröna klimatfonden upprättas för att kanalisera multilaterala flöden av finansiering, särskilt för anpassningsåtgärder. Fonden ska byggas upp av en övergångskommitté initialt ledd av FN:s generalsekreterare, och Världsbanken uppdras att på interimsbasis under tre år förvalta medlen i den gröna klimatfonden. En stående kommitté inrättas också vars funktion och koppling till den gröna fonden återstår att utveckla vidare.

Utrikesutskottet menar att Sverige har ett särskilt ansvar för att driva på en uppföljning av utvecklingsbankernas arbete på klimat- och miljöområdet, som är högt prioriterat av regeringen, och att agera för att förnybar energiproduktion främjas genom institutionernas verksamhet.

Vad gäller Världsbanken har utskottet i betänkande 2008/09:UU16 redogjort för det nya strategiska ramverket för klimat- och utvecklingsfrågor (Strategic Framework on Climate Change and Development for the World Bank Group) som Världsbanksgruppen antog hösten 2008. Ramverket ska främja utvecklingen på följande områden:

- Stödja klimatåtgärder i utvecklingsprocesser som leds av berörda länder.
- Mobilisera ytterligare subventionerad och innovativ finansiering.
- Underlätta utvecklandet av marknadsbaserade finansieringsmekanismer.
- Främja resurser från den privata sektorn.
- Stödja snabbare utveckling och spridning av ny teknologi.
- Ökad forskning om policy och kapacitetsbyggande.

Klimatrelaterade frågor ingick budgetåret 2009 i 63 % av bankens strategier för landstöd (Country Assistance Strategies). Motsvarande andel i de strategier som hade beslutats vid slutet av tredje kvartalet 2010 uppgick till 81 %. Utfästelser hade för 2009 gjorts om mer än 6,3 miljarder US-dollar till Världsbankens klimatinvesteringsfonder (Climate Investment Funds, CIF). CIF består av två förvaltningsfonder (trust funds), Clean Technology Fund och Strategic Climate Fund. Hittills har Clean Technology Fund godkänt investeringsplaner till ett värde av 4,4 miljarder US-dollar, vilket mobiliserar närmare 40 miljarder US-dollar i totala investeringar. Utskottet inhämtar att de tidigare utfästelserna på 6,3 miljarder US-dollar till CIF ännu inte har infriats fullt ut, utan betalas successivt av givarna.

I Världsbankens rapport Development and Climate Change (WDR 2010, World Development Report 2010) konstateras att Världsbanksgruppen har utvecklat flera finansieringsinitiativ som ska bistå länder att hantera klimatförändringar. Utskottet konstaterar att investeringarna i förnybar energi (energieffektivisering inte inkluderad) tredubblades under perioden 2008 till 2010. Världsbanksgruppens finansiering för förnybar energi och energieffektivisering ökade med 24 % under 2009 och uppgick 2010 till mer än 3,3 miljarder US-dollar, det största beloppet någonsin. Nya åtaganden om finansiering till förnybar energi och energieffektivisering ökade samtidigt med 88 % mellan 2008 och 2009. Mer än 40 % av Världsbanksgruppens årliga åtaganden på energiområdet avsåg 2010 förnybar energi, energieffektivisering och andra koldioxidsnåla investeringar. Avsikten är att andelen ska uppgå till 50 % 2011.

Världsbankens finansiering till klimat känsliga sektorer i de fattigaste länderna, såsom jordbruk och vatten, har också ökat kraftigt. Inom ramen för Ida16-förhandlingarna, där klimat utgjort ett av flera särskilda teman, framförhandlades ett nytt mål bestående i att klimatfrågan ska behandlas i samtliga Idas landstrategier. Utrikesutskottet välkomnar att Sverige stöder och fortsatt driver på denna utveckling.

Utskottet inhämtar att Världsbanken för närvarande utarbetar en ny energistrategi. Beslut om denna väntas kring halvårsskiftet 2011.

Med detta avstyrks motion 2010/11:U256 (MP).

Handel och jämställdhet

Motionerna

Vänsterpartiet begär i såväl *kommittémotion 2010/11:U296 yrkande 12* som i *kommittémotion 2010/11:U298 yrkande 8* att Sverige ska verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska föregås av en jämställdhetsanalys om hur handelsavtalen förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet framhöll i sitt betänkande 2009/10:UU14 att ett jämställdhets- och könsmaktsperspektiv ska genomsyra den svenska politiken för global utveckling. Dessa perspektiv är en central del såväl av rättighetsperspektivet som av fattiga människors perspektiv på utveckling. Rättighetsperspektivet tar sin utgångspunkt i respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati, jämställdhet mellan kvinnor och män samt barnets rättigheter. Utskottet betonar ånyo att jämställdhetsperspektivet är centralt för att Sveriges bidrag till global utveckling och kampen mot fattigdomen ska bli effektivt.

Eftersom kvinnor i flertalet utvecklingsländer utgör en majoritet av arbetskraften inom det småskaliga jordbruket kan stöd till landsbygdsutveckling också innebära en investering i ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. Utskottet framhåller även vikten av minskade klyftor mellan kvinnors och mäns tillgång till mark, krediter och produktionsmedel. Utskottet har tidigare betonat rättsstatens betydelse för fattiga människor och understrukat vikten av att stärka fattiga människors legala rättigheter såsom äganderätt, affärsrätt och arbetsrätt. Genom att ge fattiga människor rätt till sina tillgångar ger man dem även möjlighet att skapa intäkter.

FN:s nya organ för jämställdhet och kvinnors ställning, UN Women, träder i kraft den 1 januari 2011 och har till uppgift att leda arbetet med jämställdhetsintegrering och att utveckla FN:s normativa och operativa verksamhet på nationell nivå i de länder som efterfrågar stöd.

FN:s kvinnokommission (Commission on the Status of Women, CSW) träffas två veckor varje år i FN. Enligt kommissionens arbetsprogram för åren 2010–2014 behandlas två teman varje år. På det 55:e mötet, som äger rum under 2011, är det prioriterade temat ”Kvinnors och flickors tillgång till och deltagande i utbildning, yrkesträning, vetenskap och teknologi, inklusive kvinnors lika tillgång till full sysselsättning och rimliga arbetsvillkor”. Sverige deltar aktivt vid Kvinnokommissionens årliga möten med en delegation bestående av jämställdhetsministern, statssekreterare, tjänstemän och frivilligorganisationer.

Utskottet konstaterar att s.k. Sustainability Impact Assessments (SIA) utförs av EU-kommissionen under pågående förhandlingar av EU:s multilaterala, regionala och bilaterala handelsavtal. SIA är oberoende studier som utförs av externa konsulter och syftar till att integrera hållbar utveckling i handelspolitiken. Utskottet inhämtar att SIA inbegriper omfattande konsultationer med alla intressenter. Handelsavtalens effekter på kvinnors villkor och jämställdhet ingår i analysen. Även effekter på inkomstfördelning, sysselsättning, investeringar, jämlikhet och fattigdom, hälsoutbildning och miljön analyseras. Samtliga SIA publiceras på EU-kommissionens hemsida tillsammans med kommissionens synpunkter.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att utvecklingsländer kan dra nytta av de möjligheter som handelsavtalen kan erbjuda och konstaterar att handelsrelaterat bistånd därför är en central del av han-

delspolitiken. Eftersom jämställdhet utgör en tematisk prioritering inom utvecklingssamarbetet ska ett jämställdhetsperspektiv finnas med i allt handelsrelaterat bistånd. Utskottet inhämtar att Sida prioriterar jämställdhet i dialogen med internationella organisationer och andra biståndsgivare, t.ex. gentemot Världsbanken, OECD och WTO:s och FN:s gemensamma organisation The International Trade Centre (ITC). ITC bedöms vara det multilaterala organ som kommit längst på området handel och jämställdhet. Det har tagit en tydlig ledarroll på den internationella arenan genom att skapa ett Women and Trade-program. Utskottet erfar att Sida gör fortsatta ansträngningar för att tydligare föra in jämställdhetsfrågan på alla verksamhetsområden.

Utskottet välkomnar att jämställdhet och kvinnors roll och villkor är en av de tematiska prioriteringarna i det svenska utvecklingssamarbetet. Regeringen antog den 1 juli 2010 På lika villkor – Policy för jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll inom svenskt internationellt utvecklingssamarbete 2010–2015. Ett av fyra områden som denna policy fokuserar på är kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor. I många utvecklingsländer är det genom eget företagande – i såväl den informella och oreglerade sektorn som den formella sektorn – som kvinnor har tillgång till inkomster. Handelspolitiken liksom utveckling av näringslivet spelar en viktig roll, framhålls det i policyn, både för kvinnors eget företagande och för kvinnors möjligheter vad gäller lönearbete. Bland de mål som Sverige enligt policyn ska verka för finns att främja kvinnors entreprenörskap och öka servicen för företagsutveckling och finansiella system som tillgodoser behoven hos kvinnor som är egna företagare. Vidare ska Sverige verka för att stärka kvinnors möjligheter och kapacitet att organisera sig och agera kollektivt för gemensamma intressen på arbetsmarknaden, inklusive inom den informella sektorn. Utskottet ser positivt på den policy för jämställdhet och kvinnors rättigheter som regeringen antagit och konstaterar även att regeringen under innevarande år kommer att lägga fram en resultatskrivelse för riksdagen som för första gången fokuserar på biståndet till jämställdhet och kvinnor.

Med det anförda anser utskottet att motionerna 2010/11:U296 (V) yrkande 12 samt 2010/11:U298 (V) yrkande 8 är tillgodosedda, varför de avstyrks.

Läkemedel i fattiga länder

Motionen

Vänsterpartiet framhåller i *kommittémotion 2010/11:U298 yrkande 16* att regeringen måste agera för att EU ska dra tillbaka alla krav på Indien som ytterligare försvårar produktion, marknadsföring och tillgång till kvalitets-säkrade generikaläkemedel. I *yrkande 17* anføres att Sverige måste verka för en översyn av TRIPS-avtalet så att det inte missgynnar de fattiga län-

terna, bl.a. vad gäller tillgång till läkemedel. I *yrkande 18* menar Vänsterpartiet att Sverige bör öka sina insatser för att föra över kunskap och teknologi för uppbyggnaden av en starkare inhemsk produktion av mediciner, vacciner och diagnostiska verktyg i utvecklingsländer. I *yrkande 19* framhålls att förutsättningarna att erbjuda licenser åt svensk läkemedelsindustri för att tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet bör utredas. I *yrkande 20* begär Vänsterpartiet att Sverige ska verka för att nuvarande internationella regelverk och kommande revideringar av immateriella rättigheter till läkemedel säkerställer möjligheten för människor i fattiga länder att få tillgång till billiga livsnödvändiga läkemedel.

Utskottets ställningstagande

I motionen understryks vikten av *överföring av kunskap och teknologi för uppbyggnaden av en starkare inhemsk produktion av mediciner i utvecklingsländer*. Utskottet framhåller att smittsamma sjukdomar och andra hälsohot utgör allvarliga hinder för fattigdomsbekämpning och utveckling samt riskerar att radera framsteg som uppnåtts. Fattiga människor är mer utsatta för konsekvenserna av sjukdomar än andra då de i allmänhet har sämre förutsättningar att skydda sig mot hälsohot. Sverige bör tillsammans med andra länder intensifiera kampen mot smittsamma sjukdomar och andra växande hälsohot, genom bl.a. ökat globalt samarbete, system för tidig varning och stöd till nationella insatser för att bygga upp hälsosystem. För att förbättra fattiga människors hälsa krävs också åtgärder för att utveckla globala nyttigheter såsom vaccin och läkemedel mot hiv/aids, tuberkulos och malaria.

Vidare behövs långsiktiga satsningar för att lösa grundläggande sanitära behov som exempelvis rent vatten och fungerande avfallssystem. Utskottet konstaterar att det finns många skäl till att människor i fattiga länder saknar tillgång till hälso- och sjukvård och läkemedel. Lösningen på problemet måste därför sökas på flera olika områden. Bättre patent- och handelsregler är viktiga i sammanhanget. Samtidigt utgör de bara en del av lösningen på det stora fattigdomsproblem som hiv/aids och andra epidemier utgör i fattiga länder.

Diskussionen om nya patentregler där folkhälsa står i fokus är ett exempel på ett område där det kan noteras konflikter mellan å ena sidan behovet av patent för att skydda och främja innovationer och å andra sidan behovet av att värna fattiga länders möjlighet att importera billiga kopior av patenterade läkemedel för att skydda folkhälsan. Patentskydd är viktigt för att främja utvecklingen av läkemedel, inte minst mot hiv/aids, malaria och tuberkulos. Genom att patent beviljas blir uppfinningar på läkemedelsområdet offentliggjorda, och forskningen kan föras framåt även av andra aktörer än den som innehar patentet. Ett enhetligt immaterialrättsligt system medverkar också till ökad tekniköverföring till fattiga länder.

Utskottet konstaterar att väl fungerande hälsosystem ofta är avgörande i arbetet för att uppnå de hälsorelaterade millenniemål som FN satt upp, t.ex. insatser mot barna- och mödradödlighet. Av särskilt vikt är tillgång till hälsopersonal, hälsofinansiering och system för information och uppföljning. Utskottet noterar i detta sammanhang att en hörnsten i svenskt stöd på hälsoområdet inom utvecklingsarbetet är stärkandet av nationell kapacitet. Arbetet inriktas bl.a. på nationella hälsoplaner och stärkandet av ett rättighetsperspektiv med icke-diskriminering, ansvarsutkrävande, delaktighet och transparens, med beaktande av de fattigas perspektiv.

Då hälsosystemen är svagast i de fattigaste länderna samtidigt som hälsoutmaningarna där är tyngst spelar bl.a. WHO genom sina landkontor en viktig roll för att utifrån varje lands specifika behov bygga upp ländernas kapacitet att utveckla, genomföra och följa upp nationella hälsoplaner. Utskottet vill framhålla Sveriges arbete för att stärka utvecklingsländers hälsosystem genom stöd till WHO, Världsbanken, Globala fonden, Global Alliance for Vaccines and Immunisation (GAVI), FN:s befolkningsfond (UNFPA), FN:s barnfond (Unicef) och genom bilaterala insatser i länder som exempelvis Bangladesh och Uganda.

Med det anförda avstyrks motion 2010/11:U298 yrkande 18.

I motionen framförs förslag om en översyn av TRIPS-avtalet så att det inte missgynnar de fattiga länderna, bl.a. vad gäller tillgång till läkemedel. Vidare föreslås att internationella regelverk ska säkerställa möjligheten för människor i fattiga länder att få tillgång till billiga livsnödvändiga läkemedel.

Utskottet konstaterar att utvecklingen av läkemedelsprodukter kräver stora investeringar i forskning och utveckling. Samtidigt är kostnaderna låga för kopiering av befintliga läkemedelsprodukter. Därför är det nödvändigt med immaterialrättsligt skydd, däribland den ensamrätt som patentet innebär, eftersom företagen behöver incitament till fortsatta investeringar i forskning och utveckling för att bättre och säkrare produkter ska kunna utvecklas. Samtidigt finns mycket stora behov av befintliga läkemedel, exempelvis bromsmediciner mot hiv/aids, i länder som inte klarar av att betala det pris som patentbelagda läkemedel betingar. Världens fattigaste drabbas utöver av hiv/aids hårt även av andra sjukdomar som malaria, tuberkulos och mässling. Det är angeläget att stärka det förebyggande arbetet vad gäller dessa sjukdomar. De vacciner och mediciner som finns måste göras tillgängliga för alla och fortsatt vaccinering upprätthållas i framtiden.

Det immaterialrättsliga avtalet (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS-avtalet) är ett handelspolitiskt avtal som anger en miniminivå på immaterialrättskyddet i WTO:s medlemsstater. Medlemsstaterna enades 2003 om att avtalet kan och bör tillämpas på ett sätt som stöder WTO-medlemmars, särskilt fattiga länders, rätt att skydda folkhälsan och främja tillgången till läkemedel. Därigenom öppnades möjligheter till tillverkning och export av läkemedel med hjälp av tvångslicens, dvs. att någon mot patenthavarens vilja får rätt att tillverka kopior av läkemedel. Denna möjlighet har dock varit svår att utnyttja för

fattiga länder som saknar möjligheter att själva tillverka läkemedel. Flexibilitet för de minst utvecklade länderna finns såväl inom regelverket som när det gäller övergångstider för dess implementering.

Sverige var drivande bakom lösningen om frågan om tvångslicenser för export till länder utan egen produktionskapacitet. Ändringen i avtalet innebär ökad tydlighet kring möjligheterna att tillverka och exportera läkemedel med hjälp av tvångslicenser. Fattiga länder med allvarliga folkhälsoproblem som inte kunnat få till stånd en frivillig licens för tillverkning och export av ett läkemedel i ett annat land kan notifiera sitt behov hos WTO.

Utskottet konstaterar att Sverige inte verkar för en översyn av TRIPS-avtalet eftersom bedömningen är att avtalet inte försämrar möjligheterna att nå målen med tillgång till läkemedel.

Avseende ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement) – ett nytt handelsavtal om åtgärder mot piratkopiering och varumärkesförfalskning – är förhandlingarna om detta avtal nu avslutade. Utskottet konstaterar att det av den slutgiltiga lydelsen framgår att ACTA inte innebär något krav på att man ska stoppa varor i transit vid misstanke om patentintrång, vilket kan ha effekt vid export av lagliga läkemedel. ACTA innehåller inte heller några andra krav på skärpt lagstiftning mot patentintrång.

Motion 2010/11:U298 (V) yrkandena 17 och 20 avstyrks med beaktande av vad utskottet anfört i detta avsnitt.

Motionsförslag framförs om att *regeringen ska agera för att EU ska dra tillbaka alla krav på Indien som försvårar produktion, marknadsföring och tillgång till kvalitetssäkrade generikaläkemedel.*

I de pågående förhandlingarna mellan EU och Indien om ett frihandelsavtal diskuteras immaterialrättsliga regler. Utskottet konstaterar att Sverige gentemot kommissionen, som förhandlar på EU:s vägnar, har varit tydligt med att dessa inte ska påverka Indiens möjligheter att i enlighet med TRIPS-avtalet utfärda tvångslicenser för läkemedel. Utskottet noterar som positivt att Sverige inom EU verkar för att avtalstexten uttryckligen ska ange att ingenting i avtalet ska försämma Indiens möjligheter att främja tillgång till kvalitetssäkrade generiska läkemedel. Avtalet ska inte heller undergräva Dohadeklarationen om TRIPS-avtalet och hälsa.

Med detta avstyrks motion 2010/11:U298 yrkande 16.

Motionsvis framförs förslag om att utreda licenser åt svensk läkemedelsindustri för att tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet.

Utskottet konstaterar att licens att använda en patenterad uppfinning, t.ex. en aktiv substans i en läkemedelsprodukt, normalt ges av patentinnehavaren. I enlighet med TRIPS-avtalet kan dock licenser utfärdas mot patenthavarens vilja, s.k. tvångslicenser, under särskilda förutsättningar om det är påkallat av folkhälsoskäl. Denna möjlighet föreligger vid produktion för konsumtion i det egna landet, men också vid produktion för export till länder som saknar egen produktionskapacitet. Utskottet vill framhålla att

EU har tagit vara på denna möjlighet genom att i en särskild rättsakt föreskriva hur generikaproducenter i EU kan erhålla tvångslicens för export. Rättsakten är direkt tillämplig i Sverige.

Utskottet ser positivt på att Sverige varit pådrivande i denna fråga och också har agerat inom ramen för EU-samarbetet för den aktuella lösningen och dess genomförande. Detta innebär att Sverige aktivt stöder utvecklingsländerns rätt att utfärda tvångslicenser i enlighet med de regelverk som finns. Samtidigt, vill utskottet understryka, krävs långt fler åtgärder än tvångslicensiering för att tillgodose behoven av läkemedelsprodukter. De stora problemen är brist på finansiella resurser, strukturella problem kring uppbyggnaden av hälsosystem i de behövande länderna och en lösning på frågan hur man ska garantera säkra läkemedel. Avvägningen mellan å ena sidan intresset av patentskydd för att främja innovationer och å den andra fattiga länders behov av billiga läkemedelskopior löstes genom att medlemmarna i WTO kom överens om att utnyttja flexibiliteten i TRIPS-avtalet. Vid WTO:s ministermöte i Hongkong i december 2005 träffades en överenskommelse om en ändring i TRIPS-avtalet som gör det möjligt att exportera läkemedel som producerats under en tvångslicens i ett land med tillräcklig produktionskapacitet till behövande länder som står inför nationella hälsokriser (särskilt hiv/aids, tuberkulos, malaria och andra epidemier). Utskottet menar att detta är ett exempel på att det går att, utan omformulering av mål, finna lösningar på potentiella eller faktiska konflikter mellan olika politikområden och där dessa lösningar står i överensstämmelse med politiken för global utveckling.

Med det anförda anser utskottet att motion *2010/11:U298 yrkande 19* kan avstyrkas.

Företagens ansvar

Motionerna

Vänsterpartiet begär i *kommittémotion 2010/11:U297* att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur staten tillsammans med företaget Boliden kan ta ansvar för Bolidens giftdumpning i Arica, Chile. Ansvaret bör, enligt Vänsterpartiets uppfattning, omfatta sanering av nedsmutsade områden, säker deponi av avfallet, betalning för sjukvård och rehabilitering samt ersättning för lidande.

I den *enskilda motionen 2010/11:U257 (MP) yrkande 1* menar motionärerna att regeringen bör verka för att internationella regler för företags ansvar görs rättsligt bindande. I *yrkande 2* anføres att regeringen bör verka för ett tydligare regelverk för svenska företags ansvar för mänskliga rättigheter i den verksamhet som bedrivs utomlands.

Utskottets ställningstagande

Motionsvis framförs *krav på företags sociala och miljömässiga ansvarstagande och inrättandet av bindande regelverk för att fastställa företags ansvar*. Utskottet konstaterar att Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och slutligt omhändertagande av farligt avfall är en global konvention som trädde i kraft 1992. Det grundläggande syftet med Baselkonventionen är att skydda människors hälsa och miljön mot skada som transporter och bortskaffande av farligt avfall och annat avfall kan orsaka. Konventionen reglerar gränsöverskridande transporter av avfall. Dessutom har konventionens parter åtagit sig att hantera farligt avfall och annat avfall på ett miljöriktigt sätt. Konventionens parter har tagit fram en rad riktlinjer för omhändertagande av olika typer av avfall. Konventionen är genomförd i EU-lagstiftningen via en förordning.

Inom konventionen har ett nytt strategiskt arbetsprogram inrättats för perioden 2011–2020. Arbetsprogrammet ska främja en miljömässigt hållbar hantering av avfall och lyfta fram kopplingen mellan avfallshantering, millenniemålen, mänsklig hälsa och utkomstmöjligheter. Sverige medverkade i förberedelserna för arbetsprogrammet, bl.a. i ministerrådets arbetsgrupp för internationella miljöfrågor under det svenska EU-ordförandeskapet andra halvåret 2009. Sverige har under en längre tid varit pådrivande i arbetet för att ytterligare skärpa Baselkonventionen.

Avseende de krav som framförs om *regelverk för företags ansvar för mänskliga rättigheter vid verksamhet utomlands* konstaterar utskottet liksom tidigare, bl.a. i betänkandena 2007/08:UU9 och 2008/09:UU16, att Sverige stöder ILO:s arbete för universell ratifikation och uppfyllande av organisationens åtta kärnkonventioner om mänskliga rättigheter (områdena föreningsfrihet och förhandlingsrätt, icke-diskriminering i arbetslivet, förbud mot tvångsarbete och förbud mot barnarbete). Utskottet ser positivt på att samtliga EU-länder ratificerat dessa åtta konventioner. Utskottet vill också framhålla att frågan om rättigheter i arbetslivet är ett av de spörsmål som kan föras in i den samarbetsdialog som Sverige för med varje samarbetsland. Detta ligger i linje med förklaringen om EU:s utvecklingspolitik, Europeiskt samförstånd (The European Consensus on Development, 2006/C46/01), som den 20 december 2005 undertecknades av rådets och kommissionens ordförande samt Europaparlamentets talman. Enligt den ska EU-institutionerna och medlemsstaterna i sin utvecklingspolitik främja människovärdigt arbete för alla i enlighet med ILO:s program. Bland prioriteringarna finns även stöd till företagens sociala ansvar, tillväxt som gagnar de fattiga samt sysselsättning.

Utskottet konstaterar att regeringen den 11 juni 2009 inrättade ett råd för näringsliv och utveckling (UF2009/39553/UP). Rådet ska bistå regeringen med råd om hur det svenska näringslivets erfarenhet och kompetens bäst kan tas till vara och bidra till att genomföra politiken för global utveckling, dvs. hur olika aktörer kan agera samstämmigt för att uppnå målet om en rättvis och hållbar global utveckling. Rådet består av 14 ledamöter med

representanter från det svenska näringslivet, Regeringskansliet och myndigheter som arbetar i utvecklingsländer. Bland de frågor rådet ska ägna sig åt finns efterlevnad av företags sociala och miljömässiga ansvarstagande, Corporate Social Responsibility (CSR). Utskottet noterar även Sidas program Business for Development (B4D). Inom ramen för B4D presenterade Sida i april 2010 ett program för samverkan med näringslivet 2010–2012. Sida framhåller att samarbete med näringslivet ska utnyttjas för att stärka mänskliga rättigheter, hälsa, utbildning och miljöförbättringar, likaväl som ekonomisk tillväxt.

Utskottet konstaterar att regeringen genom en löpande dialog med företrädare för våra samarbetsländers regeringar, deras näringsliv och civila samhälle, ska bidra till ökad kunskap om och efterlevnad av universella uppförandekoder och andra instrument såsom FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Utskottet vill understryka vikten av en sådan dialog men betonar samtidigt att arbetet med företags sociala och miljömässiga ansvar inte får användas som ett protektionistiskt instrument. Tvärtom ska detta ses som ett led i en frihandelsvänlig politik. Utskottet pekar på att Sverige, som förespråkare av frihandel, aktivt kan driva frågan hur spörsmål rörande respekten för de mänskliga rättigheterna, sociala frågor och behovet av miljöhänsyn i relation till frihandel bör hanteras.

Utskottet välkomnar att regeringen vill att Sverige ska spela en aktiv roll i den internationella policyutvecklingen kring Corporate Social Responsibility (CSR) och delar regeringens syn på CSR som ett komplementärt verktyg till en öppen handelspolitik. Sverige har, som medlem i OECD, åtagit sig att inrätta en nationell kontaktpunkt som forum för dialog och kontaktskapande i frågor som har samband med riktlinjerna och deras implementering. Sverige kan sprida och främja riktlinjerna genom samarbetet med relevanta aktörer i internationella diskussioner och främja globala CSR-åtaganden. Sveriges medverkan i FN:s Global Compact är ett av flera bra exempel på detta.

Utskottet erfar att det inom ramen för Nordiska ministerrådet ska utarbetas en gemensam CSR-strategi, som ger möjlighet att anknyta till aktiviteter på nordisk nivå. Som en del i det nordiska arbetet har Sverige också framställt ett verktyg, en s.k. CSR-kompass, för hur små och medelstora företag ska kunna implementera CSR inom sin affärsverksamhet. Den svenska CSR-kompassen kommer att lanseras inom kort, i mars 2011, och är baserad på sin danska motsvarighet.

Utskottet noterar att Sverige var det första land som beslutade om att statsägda företag ska rapportera enligt de riktlinjer för hållbarhetsredovisning som utarbetats av Global Reporting Initiative (GRI). GRI är en nätverksbaserad organisation som har utvecklat ett ramverk för hållbarhetsrapportering. Sverige är representerat i den rådgivande styrelsen för GRI.

Näringslivets ansvarstagande kan bidra till att globalisering och marknadsliberalisering blir förenliga med skydd av miljön och fattigdomsminskning.

Utskottet understryker i likhet med regeringen betydelsen också av de frivilliga åtaganden som företagen gör i arbetet med företags sociala och miljömässiga ansvar. För att ytterligare stimulera detta arbete ser utskottet det som värdefullt att regeringen fördjupar dialogen med svenska företag kring mänskliga rättigheter. Likaså är det angeläget att fördjupa den internationella dialogen kring transparensfrågor för näringslivet och verktyg för företagens arbete för mänskliga rättigheter. Utskottet vill också framhålla vikten av att befintliga regelverk om socialt ansvarstagande omsätts i praktisk handling. Det gäller såväl lagstiftning i enskilda länder som de frivilliga ramverk som finns inom bl.a. OECD och FN.

Med det anförda avstyrks motionerna 2010/11:U297 (V) samt 2010/11:U257 (MP) yrkandena 1 och 2.

Handel och utveckling

Motionerna

Socialdemokraterna framhåller i *kommittémotion 2010/11:U306 yrkande 15* att globaliseringens fördelar måste komma alla till del, och dess nackdelar begränsas. För att minska klyftorna är biståndet viktigt, men en rättvis och fri handel har ännu större betydelse. Socialdemokraterna framhåller att de vill verka för en verklig frihandel, utan tullmurar och subventioner. Regeringen bör driva på WTO-förhandlingarna inom Doharundan, så att utvecklingsländerna bättre kan integreras i världshandelssystemet. De ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) mellan EU och länder i Afrika är i vissa delar orättvisa och bör rättas till.

Socialdemokraterna anför i *kommittémotion 2010/11:U306 yrkande 21* att kampen mot korruption är en förutsättning för utveckling. Att bekämpa korruption och ekonomisk brottslighet liksom skatteparadis och skadlig skattekonkurrens mellan länder är viktiga beståndsdelar i en politik som strävar efter att stärka de ekonomiska och politiska institutionerna.

Socialdemokraterna understryker i *kommittémotion 2010/11:U306 yrkande 61* att arbete och tillväxt är grunden för utveckling på den afrikanska kontinenten liksom i världen i övrigt. En socialdemokratisk politik för Afrika har som ett huvudmål att stödja en hållbar och hög tillväxt, full sysselsättning, anständiga arbetsvillkor och rättvis fördelning av resurser. Handelspolitiken måste utgöra en av hörnstenarna i EU:s relation med Afrika.

Vänsterpartiet betonar i *kommittémotion 2010/11:U298 yrkande 24* att för fattigdomsbekämpning är en rättvis handel viktigare än bistånd. Vänsterpartiet anser att Sverige måste driva på reformarbetet inom EU och Världshandelsorganisationen (WTO) så att fattiga länder får större möjlig-

het att utforma en handelspolitik som stöder landets egen utvecklingsstrategi. Vänsterpartiet menar att Sveriges handelspolitik behöver samverka med alla andra politikområden och att handel behöver bidra till att minska klyftorna i världen och främja jämställdhet och en hållbar utveckling i linje med Sveriges politik för global utveckling.

Vänsterpartiet anser i *kommittémotion 2010/11:U298 yrkande 25* att Sverige ska verka för att WTO:s handelsavtal ersätts av handelsavtal som tar sin utgångspunkt i fattigdomsbekämpning, utveckling och jämställdhet. Vänsterpartiet vill att Sverige ska verka för att EU genomför sitt löfte vad gäller att ge utvecklingsländerna tull- och kvotafritt tillträde till EU:s inre marknad och att EU:s jordbrukssubventioner fasas ut.

Miljöpartiet menar i *kommittémotion 2010/11:N438 yrkande 10* att EU i sina förhandlingar med forna kolonier i Afrika, Karibien och Oceanien om partnerskapsavtal (EPA) har ställt alltför långtgående krav. Miljöpartiet anser att strukturen i förhandlingarna snarare har motverkat än stöttat utvecklingsländernas egna regionala integrationsprocesser. Miljöpartiet kräver en kursändring i EU:s politik i EPA-förhandlingarna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar den motionsvis framförda uppfattningen att en *öppnare och rättvis handel* är ett av de bästa instrumenten att nå FN:s millenniemål och att utvecklingshänsyn måste vara vägledande i det internationella handelsystemet för att även fattiga länder ska göra välfärdsvinster till följd av globaliseringen.

Den övergripande målsättningen för Sveriges politik för global utveckling är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Denna målsättning gäller såväl handelspolitiken som alla andra politikområden som inom ramen för egna områdesspecifika mål kan bidra till att stärka det svenska bidraget till en rättvis och hållbar global utveckling. Utskottet anser att handelspolitiken bör utformas så att den stärker utvecklingsländernas förmåga att i högre grad integreras i världsekonomin och därmed dra nytta av en ökande handel. Detta är också den handelspolitiska linje som regeringen företräder och som återspeglas i Sveriges och EU:s hållning vad avser förhandlingarna mellan EU och länder i Afrika, Karibien, Västindien och Stilla havet (AVS-länderna) om ekonomiska partnerskapsavtal (EPA). Utskottet återkommer nedan till förhandlingarna om EPA-avtal.

Handelsfrågorna har en central roll i svensk politik för global utveckling. Frihandel skapar förutsättningar för tillväxt och utveckling. Samtidigt krävs det för att tillväxten ska bli hållbar att hänsyn tas till miljön, till sociala effekter av handeln och till att det välstånd som skapas får en rättvis fördelning som kommer alla människor till del.

Frågan om frihandel blir central i alla diskussioner om globalisering och utveckling, även om den ingalunda är den enda centrala frågan. Frihandel är ett avgörande instrument för att nå mål om välstånd och ekonomisk

trygghet. Speciellt gäller detta när man kombinerar frihandeln med ett etiskt beteende för att på sikt uppfylla Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner.

Handelsreformer är viktiga för ökad tillväxt och fattigdomsbekämpning. Sverige har i EU-kretsen varit pådrivande för att handelsavtalen ska utformas i utvecklingsfrämjande anda. Då är inte enbart global handel av betydelse utan också ökat regionalt utbyte. Regionalt samarbete kan fungera som en språngbräda för integrering i den globala ekonomin. Utskottet konstaterar att det regionala samarbetet växer i betydelse på många håll i världen, däribland i Afrika, i Asien och i Mellan- och Sydamerika. Handel och regionalt samarbete är också frågor som lyfts fram i det samarbete som EU bedriver med Afrika med anknytning till EU–Afrika-strategin och de strategiska partnerskap som innefattas där, med Asien genom bl.a. Asean och i avtal mellan EU och enskilda asiatiska länder samt med Mellan- och Sydamerika.

Det övergripande AVS–EU-partnerskapsavtalet (Cotonouavtalet) har till syfte att minska och så småningom utplåna fattigdom samtidigt som det bidrar till hållbar utveckling och gradvis integrering av AVS-länderna in i världsekonomin. Cotonouavtalet, som slöts i mars 2000 och ska gälla till februari 2020, har en revisionsklausul som innebär att avtalet ska antas vart femte år. En andra revideringsomgång resulterade i underskrift av avtalet i juni 2010. Översynen har bl.a. omfattat bestämmelser som avser handel och de ekonomiska partnerskapsavtalen. Ministerrådet har förespråkade, och fått gehör för, en stärkt regional dimension i avtalet, att avtalet ska innefatta ökat samarbete med utvecklingsländer som inte tillhör AVS-gruppen och att den politiska dimensionen i avtalet ska uppdateras, så att den innefattar frågor om sambandet mellan säkerhet och utveckling samt kvinnors deltagande inom området fredsbyggande, konfliktförebyggande och konfliktlösning. Ministerrådet anser också att avtalet ska avspegla bl.a. främjande av FN:s millenniemål och den internationella processen mot ökad biståndseffektivitet.

Utskottet önskar framhålla att handelspolitiken bör utformas så att den stärker utvecklingsländernas förmåga att i högre grad integreras i världsekonomin och därmed dra nytta av en ökande handel. En framgång i de fortsatta förhandlingarna inom Doharundan är i detta perspektiv av största vikt. De fattigaste ländernas marknadstillträde måste säkerställas. Förhandlingarna i Doharundan, som pågått sedan slutet av 2001, fick inte något förhandlingsgenombrott vid ministermötet i Genève i juli 2008. Utskottet ser som positivt att det vid G20-mötet i Seoul i november 2010 fanns en större beredvillighet att komma framåt i förhandlingarna. I kommunikén från mötet slås fast att 2011 kommer att bli ett avgörande år för att nå ett slut i Dohaförhandlingarna. Man uppmanar därför till intensifierade och utökade förhandlingar i syfte att nå ett avslut under 2011. Vidare fastslås att man ska bygga vidare på de framsteg som redan gjorts. Utskottet vill framhålla vikten av att förhandlingarna snarast intensifieras och fullbordas.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motionerna 2010/11:U306 (S) yrkande 15 i denna del och yrkande 61 samt 2010/11:U298 (V) yrkande 24 och yrkande 25 i denna del.

Ett par motioner tar upp de ekonomiska partnerskapsavtal – EPA-avtal – som EU förhandlar om med regioner och länder i Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet (AVS-länderna). Västindien och EU slöt 2007 ett EPA-avtal. Motionsvis begärs att Sverige ska verka för att EU tar bort tullmurar mot fattiga länder och avskaffar importrestriktioner.

Cotonouavtalet – som är överenskommet mellan EU och AVS-länderna – utgör grunden för EPA-avtalen som syftar till att främja utveckling och kan sägas vara handels- och samarbetsavtal. När Cotonouavtalet slöts 2000 angavs i avtalet att den då gällande handelsregimen skulle ersättas med ekonomiska partnerskapsavtal. I det reviderade Cotonouavtalet har handelsavsnittet uppdaterats för att spegla det nu aktuella läget. EPA-avtalen ska stärka regional integration och främja handel inom AVS-kretsen samt främja successiv integration av AVS-länderna in i den globala ekonomin med stöd av ett transparent och förutsebart ramverk för varor och tjänster.

Efter klagomål till WTO från u-länder som inte tillhörde AVS-kretsen bedömde WTO att bestämmelserna i Cotonouavtalet, där EU ensidigt underlättade AVS-ländernas marknadstillträde till EU, var diskriminerande. WTO gav EU en tidsfrist till den 31 december 2007 för att övergå till ett system som överensstämmer med WTO:s regelverk. Detta resulterade i förhandlingarna om EPA-avtal, som emellertid blev starkt försenade.

Före den 1 januari 2008 hade enighet nåtts om endast ett slutligt EPA-avtal. Detta avtal omfattar länderna i Västindien, benämnd Cariforumgruppen. Det avser varuhandel, tjänster, investeringar och andra handelsrelaterade områden. Hela den regionala gruppen Cariforum förutom Haiti undertecknade det fullödigaste avtalet i oktober 2008. Haiti valde i december 2009 att formellt underteckna avtalet och ansluta sig till det.

Till följd av de försenade EPA-förhandlingarna 2007 slöts, innan WTO:s tidsfrist löpte ut den 31 december 2007, ett antal interimsavtal om varuhandel. Överenskommelserna innebar marknadstillträde för varor medan förhandlingarna för övriga avtalsfrågor fortsatt.

EU erbjöd därmed 2008 de AVS-länder som valt att ansluta sig till EPA-interimsavtal att få tull- och kvotafrihet för sina produkter till EU:s inre marknad, med övergångsperioder endast för socker och ris. De sista begränsningarna i form av tullar för dessa produkter upphörde den 1 januari 2010. Förhandlingar pågår fortfarande mellan parterna för att ersätta interimsavtalen med slutliga avtal som överensstämmer med WTO:s regelverk. I förhandlingarna beaktar EU krav från AVS-länderna, vilket lett till att förslag till övergångsperioder på upp till 20–25 år tillåts för att skydda varor som de upplever som särskilt känsliga för delar av sina ekonomier.

Utskottet vill för sin del understryka handelns betydelse som utvecklingsinstrument. För att stärka EPA-avtalens betydelse i detta hänseende är det angeläget att avtalen är breda och att de, utöver att hindren för varor och

tjänster avskaffas, även innefattar viktiga områden som investeringar, regional integration och utfästelser från EU:s sida om att bistå med resurser för att stärka handelskapaciteten. Betydande utvecklingspotential hos EPA-avtalen ligger inom områden som konkurrens, tjänster, investeringar och handelsprocedurer. En viktig aspekt är att de kan skapa ekonomisk dynamik, stärka det regionala samarbetet och vidga lokala marknader.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motionerna 2010/11:U306 (S) yrkande 15 i denna del, 2010/11:U298 (V) yrkande 25 i denna del och 2010/11:N438 (MP) yrkande 10.

Med anledning av motionsförslag om vikten av *korruptionsbekämpning* konstaterar utskottet att antikorrupsionsfrågor har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast i betänkande 2010/11:UU2. Där omtalas exempelvis Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete, som bl.a. bidrar till uppbyggnaden av god förvaltning och korruptionsbekämpning i utvecklingsländer. En central utmaning för vårt demokratibistånd är att identifiera de demokratiska institutioner som är mest väsentliga för demokratiutvecklingen i just den fas samarbetslandet befinner sig i, att stärka dessa och att hjälpa dem att fungera väl. Det gäller nationella parlament samt regionala och lokala församlingar men också exempelvis den offentliga förvaltningen, antikorrupsionsmyndigheter och nationella handlingsplaner för korruptionsbekämpning. Av grundläggande betydelse är att det finns en lokal partner som har verklig vilja att åstadkomma förändring och att lösningarna baseras på lokala förhållanden och legitima system.

Sverige agerar tydligt för att bidra till att stärka det politiska och juridiska ramverket i utvecklingsländer och intensifiera kampen mot korruption. Fungerande institutioner, i betydelsen att det är möjligt att fatta och genomföra politiska beslut på ett demokratiskt, öppet och ansvarsfullt sätt, är en förutsättning för att upprätthålla och fördjupa demokratin, respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Det svenska demokratibiståndet är inriktat på att främja bl.a. en väl fungerande förvaltning och åtgärder för att motverka korruption samt att bidra till att utveckla ett väl fungerande rättsväsende.

Det är enligt utskottet en viktig uppgift att söka genomföra ett effektivt bistånd där korruption inte tolereras. Utskottet ser positivt på att aktiv anti-korruption utgör ett av fem projekt inom den reformering av biståndet som benämns Öppna biståndet. I genomförandeplanen med samma namn, som publicerades i mars 2010, framhålls att korruption, inte minst inom biståndet, är ett världsomfattande fenomen som kräver globala insatser. Det är bl.a. mot den bakgrunden som FN-konventionen mot korruption (United Nations Convention Against Corruption, UNCAC) utarbetats. Konventionen beslutades av FN:s generalförsamling den 31 oktober 2003 (resolution 58/4) och trädde i kraft 2005. Sverige tillträdde UNCAC i september 2007. 148 länder har ratificerat konventionen (februari 2011). Konventionsstaterna åläggs att genomföra ett stort antal detaljerade antikorrupsionsåtgärder som har inverkan på lagstiftning, institutioner och praxis. Åtgärderna

syftar till prevention, upptäckt av och sanktioner mot korruption, att främja samarbete mellan länder i dessa frågor och att säkerställa att länder som är i behov av tekniskt bistånd för att tillämpa konventionen får ett sådant bistånd.

Med detta anser utskottet motion *2010/11:U306 (S) yrkande 21* tillgodosedd. Den avstyrks därmed.

Genom en motion krävs att *EU:s jordbrukssubventioner avskaffas*. Utskottet har tidigare behandlat motionsförslag om avskaffande av jordbrukssubventioner i bl.a. betänkandena 2009/10:UU10 och 2008/09:UU13. Utskottet framhöll då att regeringen verkar för att den pågående översynen av EU:s jordbrukspolitik och budget leder till en fortsatt reformering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik i en marknadsorienterad riktning. Utskottet fortsätter att stödja regeringens aktiva arbete för att så ska ske. Utskottet delar motionärernas kritik mot EU:s jordbrukssubventioner. Utrikesutskottet har också i ett yttrande till finansutskottet över EU:s budgetöversyn (yttr. 2007/08:UU2y) anfört att reformer av jordbrukspolitiken måste vägledas av avreglering och marknadsanpassning, hänsyn till konsument- och miljöskydd samt utfasning av direktstöd och avskaffande av exportsubventioner. Utskottet anförde vidare att marknadsstöd, inklusive exportbidrag, bidrar till att upprätthålla höga priser och ger inlåsnings effekter som kan påverka produktionen negativt vad gäller miljö och konkurrens mot tredjeländer. Utgifterna för den gemensamma jordbrukspolitiken som andel av EU:s totala budget kan, mot bakgrund av det ovanstående, minskas kraftigt.

Utskottet vill samtidigt markera vikten av att Sverige, liksom tidigare, aktivt verkar för att landsbygds- och jordbruksutveckling prioriteras i arbetet för fattigdomsbekämpning. Syftet måste vara att stimulera en ökad produktion, hållbar livsmedelsförsörjning och hållbar ekonomisk utveckling i samarbetsländerna. Utskottet betonar vidare betydelsen av en ökad export av jordbruksprodukter till OECD-länderna samt ökade möjligheter för utvecklingsländerna att handla med varandra.

Utskottet vill i sammanhanget betona att särskild flexibilitet bör ges till AVS-länderna vad gäller utformningen av jordbrukspolitiken, såsom möjligheter att vidta mindre tullsänkningar och ha längre övergångsperioder för att kunna anpassa produktionen vid handelsliberaliseringar. Detta är särskilt relevant så länge industrialiserade länder fortsätter att subventionera jordbruksproduktion och jordbruksexport.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion *2010/11:U298 (V) yrkande 25 i denna del*.

Övriga yrkanden

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns motionsvis framförda förslag som är föremål för förenklad motionsbehandling enligt de riktlinjer som fastslagits av riksdagen med anledning av Riksdags-

kommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med den av utrikesutskottet i oktober 2010 fastställda promemorian Förenklad motionsbehandling under återstoden av mandatperioden. Utskottet har vid en genomgång och beredning funnit att de yrkanden som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott motionerna i bilaga 2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Globaliseringsprocessen, punkt 1 – motiveringen (V)

av Jonas Sjöstedt (V).

Ställningstagande

Få begrepp kan tolkas och uppfattas på så många olika sätt som just ordet globalisering. Det som för den ene är nya affärsmöjligheter är för den andre bara ett fördjupat utnyttjande. Vem vi är och varifrån vi betraktar världen avgör hur vi ser på globaliseringen.

Globalisering beskrivs ofta som en ömsesidig process, som ett globalt utbyte frikopplat från maktrelationer, men fungerar i realiteten tämligen enkelriktat. Bakom den nyliberala retoriken om ökat utbyte har det skett en tydlig förskjutning av makt och omfördelning av resurser till ett fåtal länder och ett fåtal händer.

De 350 största företagen står för 40 % av handeln, samtidigt som handeln med Afrika minskar som andel av den totala globala handeln. 87 av de 100 största företagen har sina säten i USA, Japan och EU, samtidigt som flera utvecklingsländer genomgått en regelrätt avindustrialisering.

Globalisering är både en verklig process och en ideologisk process. Verkligt i det avseendet att ekonomin sedan århundraden är global och tenderar att bli alltmer global. Verkligt också genom att tekniska framsteg möjliggjort för den minoritet av jordens befolkning som har tillgång till dessa framsteg att utbyta information och kunskap på ett sätt vi aldrig sett tidigare på jorden.

Men långt ifrån alla delar av globalisering sker enligt en naturlag. Det är inga osynliga händer som flyttat makt från demokratiska arenor till de multinationella företagens slutna styrelserum, som systematiskt har befriat riskkapitalister från demokratisk styrning, reglering och ansvarsutkrävande eller för den delen genomfört regelrätta korståg mot offentligt ägande som resulterat i att sektor efter sektor i land efter land öppnats för multinationella företags kortsiktiga vinstintressen och spekulation. Denna utveckling må beskrivas som något från ovan givet, men är ett resultat av medvetna politiska beslut.

Men precis som den utveckling vi sett i stor utsträckning är ett resultat av medvetna politiska beslut, skulle en helt annan utveckling än den rådande vara möjlig. Styrelserummen skulle kunna öppnas för insyn och makten över finansmarknaderna skulle kunna flytta tillbaka till de folkvaldas händer. Internationella finansiella institutioner såsom Internationella

valutafonden och Världsbanken skulle i grunden kunna demokratiseras och reformeras och skatteparadisen skulle kunna stängas ned. Handelsregler skulle kunna göras rättvisa och de rika länderna och de multinationella företagen skulle kunna tvingas ta sitt ansvar för klimatförändringarna. Centralt är också att värna de fackliga rättigheterna. Världsbanken har i rapporten *Unions and Collective Bargaining* visat att fungerande fackföreningar och kollektivavtal i ett land bidrar till lägre arbetslöshet och inflation, högre produktivitet och snabbare anpassning vid ekonomiska kriser. Det gäller så klart såväl i Vietnam, Nigeria och El Salvador som i Sverige.

Sverige skulle kunna spela en roll i en sådan utveckling. Vänsterpartiet vill se en solidarisk globalisering av rättvisa, jämställdhet och demokrati.

2. Globalisering och demokrati, punkt 2 (S)

av Urban Ahlin (S), Kent Härstedt (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S) och Tommy Waidelich (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U306 yrkande 13.

Ställningstagande

De senaste årtiondenas ekonomiska globalisering har skapat ett ökat välstånd och bidragit till att fattigdomen minskat för flera hundra miljoner människor. I globaliseringens kölvatten har avstånden mellan människor minskat och kunskapen och förståelsen för levnadsvillkoren på andra sidan jordklotet ökat. Dag för dag växer kraven på demokrati, mänskliga rättigheter och social trygghet runtom i världen. Aldrig har det funnits så många demokratier som i dag. Och sambandet mellan demokrati och ekonomisk utveckling är starkt.

I en värld som blir alltmer gränslös behöver demokratin bryta igenom för att påverka globalt. Större ansträngningar måste satsas på att öka antalet demokratiska stater i världen, vilket inte minst aktualiseras i exemplen Egypten och Tunisien där diktaturer förtryckt folken alltför länge utan kraftfulla reaktioner från omvärlden. Genom demokratiska val mellan fria partier kan medborgarna ställa krav på sociala reformer och fackliga rättigheter. Demokratins landvinningar har gjort att färre människor drabbas av svält och att allt färre krig utkämpas mellan stater. Brist på fackliga rättigheter eller inga alls, svältlöner, inlåsta arbetare, barnarbete och lönedumping måste bekämpas med facklig och politisk kamp för demokratiska fri- och rättigheter.

Samtidigt är globaliseringen en källa till oro och otrygghet. Kraven på flexibilitet utan skyddsnet och de snabba ekonomiska kasten ökar osäkerheten och maktlösheten.

Omställningen till den nya ekonomin skapar oro för framtiden i såväl den rika som den fattiga världen – en oro för att alltmer av industrijobben flyttar till låglöneländer och att inga nya arbetstillfällen skapas i deras ställe. Låglöneländer spelas ut mot varandra, vilket försvårar kampen för en bättre tillvaro. Den mycket allvarliga finanskris som vi i dag befinner oss i skapades ur en mix av omättlig girighet, obefintliga regler, oansvarigt risktagande och gränslösa bonussystem för att skapa största möjliga vinning. Även om den främst skapades på den amerikanska finansmarknaden påverkas även vi omedelbart av dess verkningar.

Att finna sätt att hantera utmaningen i de globala politiska och sociala spänningarna är svårt. Roten till problemet är att en stor majoritet av världens befolkning lever i fattigdom, och lösningen är att utjämna orättvisorna.

3. Reform av de finansiella institutionerna, punkt 4 (S)

av Urban Ahlin (S), Kent Härstedt (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S) och Tommy Waidelich (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U306 yrkande 16.

Ställningstagande

Det är av största vikt med en reformering av de globala finansiella institutionerna. Inte minst turbulensen på de finansiella marknaderna och den efterföljande finanskrisen visar på behovet av stabila finansiella institutioner.

Även om de internationella uppgörelser om förstärkningar av Internationella valutafonden (IMF), som kommit till stånd i och med finanskrisen, är positiva så innebär det inte att arbetet är slutfört. Det är nödvändigt att reformera de internationella finansiella institutionerna. Demokrati och mänskliga rättigheter bör i högre grad vara förknippade med organisationernas utlåning.

Det behövs en offentlighetsprincip värd namnet. Det är nödvändigt att reformera processen för tillsättning av chefer för Världsbanken och IMF. I stället för att vara en sluten process som bygger på överenskommelser gjorda strax efter andra världskrigets slut, bör processen vara transparent, bygga på meriter och öppen för kandidater från hela världen.

Kopplingen mellan IMF, Världsbanken och FN-systemet behöver stärkas. FN bör kunna fatta beslut som även de finansiella organisationerna måste rätta sig efter. En idé värd att lyfta fram för diskussion är att omvandla Ekonomiska och sociala rådet (Ecosoc) till ett handlingskraftigt råd för mänsklig utveckling.

Noteras bör också att G20 i dag spelar en större roll som internationellt forum. Bland annat var det till stor del i detta sammanhang som viktiga beslut fattades om åtgärder för att minska skadeverkningarna av finanskrisen. Vi ser det dock som ett stort problem om utvecklingen fortsätter mot att G20 tar över delar av det ansvar och den roll som internationella institutioner som IMF eller Världsbanken spelar, där betydligt fler av världens länder finns representerade. Så länge G20 inte formas på annat sätt, t.ex. genom representation via valkretsar, saknar gruppen legitimitet.

4. De finansiella institutionerna – jämställdhet, punkt 5 (V)

av Jonas Sjöstedt (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U296 yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

De internationella finansiella institutionerna Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken har under decennier spelat en avgörande roll för många länder i syd. Genom de krav man ställt har man haft stort inflytande över hur den ekonomiska politiken i ett stort antal länder har utformats. De båda institutionerna har spelat en central roll i framtagandet av de fattigdomsbekämpningsstrategier, s.k. Poverty Reduction Strategy Papers, som de flesta länder i syd i dag arbetar utifrån. I stor utsträckning har IMF:s och Världsbankens strategier utgått från ett dogmatiskt nyliberalt synsätt där könsanalyser helt saknats.

Många av de reformer som IMF och Världsbanken påtvingat länder i syd har i synnerhet slagit hårt mot kvinnorna. Genom krav på omfattande nedskärningar i offentligt finansierad välfärd och privatisering av vattentillgångar har man t.ex. bidragit till att förstärka rådande maktstrukturer mellan män och kvinnor.

Vänsterpartiet anser att Sverige inom IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna ska verka för att institutionernas avtal och program alltid ska innehålla en analys över hur effekterna förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Nämda internationella finansiella institutioner har genom tradition varit

manligt dominerade arenor. Sverige bör därför inom IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna verka för att öka andelen kvinnor i institutionernas ledningar.

5. Världsbankens energistrategi, punkt 6 (MP)

av Valter Mutt (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U256.

Ställningstagande

Världsbanken är en viktig del i den globala kampen mot de två stora utmaningar som världen står inför: fattigdom och klimatförändringar. Dessa två utmaningar måste bekämpas gemensamt. En viktig del i detta arbete är att ge fattiga och utsatta människor i utvecklingsländer tillgång till förnybar energi.

Världsbankens stöd till energisektorn har under lång tid varit inriktat på fossila bränslen. Risken finns att många medelinkomst- och utvecklingsländer genom aktivt stöd av Världsbanken låses in i fossila investeringar och ohållbara energisystem för en lång tid framöver. Världsbanken måste sätta upp ett tydligt mål att fasa ut sitt stöd till fossila energiformer.

För att på ett effektivare sätt arbeta med klimatvänlig fattigdomsbekämpning bör Världsbanken satsa på decentraliserade lösningar med förnybar energi så att fattiga människor kan få tillgång till energi. Det är viktigt att den energistrategi som banken beslutar om 2011 avspeglar behovet av hållbara energilösningar och fattigas tillgång till energi. Sverige har som medlem i Världsbanken en möjlighet att driva utvecklingen i denna riktning.

6. Handel och jämställdhet, punkt 7 (V)

av Jonas Sjöstedt (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:U296 yrkande 12 och 2010/11:U298 yrkande 8.

Ställningstagande

I debatten om den internationella handeln lyser könsmaktsanalysen med sin frånvaro. Män och kvinnor påverkas på olika sätt av handelsregler och vid förändringar av dessa, eftersom roller och ansvar i ekonomin generellt ser olika ut för män och kvinnor. Alla förändringar av handelsregler som inte inkluderar en könsmaktsanalys riskerar därför att förstärka ojämlikheten mellan män och kvinnor. Det finns flera exempel på att handelsliberaliseringar har betydligt mer negativa effekter för företag ägda av kvinnor än företag ägda av män, detta på grund av att de kvinnliga företagarna ofta har sämre tillgång till kapital och krediter. Därigenom kan även handelspolitiken hota genomförandet av millenniemål 3 om ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. Trots detta beskrivs ofta handelspolitik som om den vore könsneutral.

Sverige bör vara ett föregångsland med målet att påverka förhandlingar och nya handelsavtal internationellt så att dessa inkluderar en analys av hur avtalen påverkar kvinnor och de millenniemål som berör kvinnors situation. Vänsterpartiet har lyft fram behovet av att Sverige verkar för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska föregås av en jämställdhetsanalys om hur handelsavtalen förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

7. Läkemedel i fattiga länder, punkt 8 (V)

av Jonas Sjöstedt (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U298 yrkandena 16–20.

Ställningstagande

I dag finns det över 40 miljoner hivsmittade människor i världen. Av de 4 miljoner i utvecklingsländerna som numera får bromsmediciner skulle majoriteten ha varit dödsdömda utan behandling. Nu kan de leva vidare, försörja sin familj och få se sina barn växa upp. Detta har gjorts möjligt därför att kvalitativt bra och helt lagliga s.k. generiska kopior av effektiva läkemedel har producerats till en bråkdel av vad medicinerna ursprungligen kostade. På mindre än tio år har nämligen läkemedelskostnaden för att behandla en person i ett helt år sjunkit från 10 000 till mindre än 100 US-dollar.

De allra flesta av dessa generiska mediciner produceras i Indien där det finns såväl kompetenta läkemedelsföretag som en lagstiftning som fram till 2005 möjliggjorde detta. Efter Indiens medlemskap i WTO har dock läke-

medelstillverkningen försvårats. De fattigas möjlighet att få tillgång till billig medicin hotas även av andra avtal som rör upphovsrätt och varumärken. I ACTA-avtalet (Anti-Counterfeiting Trade Agreement), som är under förhandling, och där EU är pådrivande, hotas import och produktion av helt lagliga generika genom att dessa kan stoppas i transit från Indien till exempelvis ett land i Afrika via EU med hänvisning till misstanke om patentintrång.

Vänsterpartiet anser att den svenska regeringen måste agera för att EU ska dra tillbaka alla krav på Indien som ytterligare försvårar produktion, marknadsföring och tillgång till kvalitetssäkrade generikaläkemedel.

Vidare anser Vänsterpartiet att en revidering av TRIPS-avtalet (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) är nödvändig. En svensk regering bör verka för att problemet kring begränsningen med den s.k. tvångslicensieringen får en lösning som innebär att även de fattigaste utvecklingsländerna kan säkerställa en god tillgång till läkemedel. Sverige bör också öka sina insatser för att föra över kunskap och teknik för uppbyggnaden av en starkare inhemsk produktion av mediciner, vacciner och diagnostiska verktyg i utvecklingsländer. En sådan kunskapsöverföring bör kompletteras med att förutsättningarna utreds för att erbjuda licenser åt svensk läkemedelsindustri för att tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet.

8. Ansvar för giftsanering, punkt 9 (V)

av Jonas Sjöstedt (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U297.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur staten tillsammans med företaget Boliden kan ta ansvar för Bolidens giftdumpning i Arica, Chile. I mitten av 1980-talet exporterade det svenska gruvföretaget Boliden stora mängder giftigt avfall till Arica i norra Chile.

Boliden tar i dag inget ansvar för de skador och det lidande som företagets export har orsakat. I strikt juridisk mening är företaget heller inte ansvarigt eftersom avfallet såldes till ett chilenskt bolag. Men det moraliska ansvaret kan företaget inte frånsäga sig. För Sverige som nation är Bolidens dumpning av det giftiga avfallet något som skadar såväl vårt anseende som nation som vårt goda förhållande till Chile. Den svenska staten

har inte heller något formellt juridiskt ansvar, men genom att svenska myndigheter gett sitt uttalade stöd till exporten har staten också ett moraliskt ansvar.

Vänsterpartiet anser att den svenska staten och företaget Boliden gemensamt ska ta det ekonomiska ansvaret för denna oacceptabla dumpning av giftigt avfall. Detta ansvar bör omfatta såväl en sanering av nedsmutsade områden som ansvaret för att avfallet deponeras på ett säkert vis. Även kostnader för sjukvård, rehabilitering och ersättning för lidande bör utbetalas till de direkt drabbade. På så vis skulle Sverige och Boliden ta på sig ansvaret för det inträffade och gottgöra de drabbade.

9. Regler för företags ansvar, punkt 10 (MP, V)

av Valter Mutt (MP) och Jonas Sjöstedt (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U257 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Miljöpartiet och Vänsterpartiet menar att regeringen bör verka för att internationella regler för företags ansvar görs rättsligt bindande. Regeringen bör vidare verka för ett tydligare regelverk för svenska företags ansvar för mänskliga rättigheter i den verksamhet som bedrivs utomlands.

I en alltmer globaliserad värld ges företagen alltmer makt. Ibland kränker företagens verksamhet de mänskliga rättigheterna, förstör miljön och/eller bidrar till ökad fattigdom. Som stat är Sverige skyldigt att göra det som står i dess makt för att mänskliga rättigheter ska respekteras även av företag som står under svensk jurisdiktion. Detta innebär att se över regelverk och rutiner för att säkerställa att svenska företag inte begår sådana brott utomlands.

Vi anser att regeringen bör verka för att det ska ställas sociala och miljömässiga krav på såväl svenska som europeiska bolags verksamheter i andra länder.

Det behövs bindande regler för att svenska företag inte ska kunna bryta mot mänskliga rättigheter utomlands utan andra påföljder än dåligt rykte och risk för konsumentbojkotter. Många frivilligorganisationer har haft detta som krav i flera år, däribland Amnesty International och Friends of the Earth International. Det finns redan ett FN-ramverk för företag och mänskliga rättigheter som fokuserar på staternas skyldighet att skydda mänskliga rättigheter, företagets ansvar för att respektera den s.k. do no harm-principen i samband med ekonomiska förbindelser samt vikten av att

garantera upprättelse och kompensation till offren. Detta ramverk måste stärkas för att på ett effektivt sätt säkerställa att företag i sin verksamhet utomlands inte låter vinstintresset gå före respekten för mänskliga rättigheter.

10. Handelspolitik och fattigdomsbekämpning, punkt 12 (V)

av Jonas Sjöstedt (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U298 yrkandena 24 och 25.

Ställningstagande

För fattigdomsbekämpning är en rättvis handel viktigare än bistånd. I dag existerar dock varken fri eller rättvis handel. När de rika länderna har utformat regler för internationell handel har de sett till att skydda och prioritera sina egna och storföretagens ekonomiska intressen. Utvecklingsländer måste få större utrymme att själva utforma sin handelspolitik och själva avgöra när och i vilken grad deras marknader ska öppnas för transnationella bolag.

Vänsterpartiet anser att Sverige måste driva på reformeringsarbetet inom EU och Världshandelsorganisationen (WTO) så att fattiga länder får större möjligheter att utforma en handelspolitik som stöder landets egen utvecklingsstrategi. Vänsterpartiet menar att Sveriges handelspolitik behöver samverka med alla andra politikområden och att handel behöver bidra till att minska klyftorna i världen och främja jämställdhet och en hållbar utveckling i linje med Sveriges politik för global utveckling.

Så länge WTO styrs av de rika länderna kommer reglerna att fortsätta gynna västs ekonomiska intressen och motverka de förändringar som krävs för att millenniemålen ska uppfyllas. Vänsterpartiet anser att Sverige ska verka för att WTO:s handelsavtal ersätts av handelsavtal som tar sin utgångspunkt i fattigdomsbekämpning, utveckling och jämställdhet. Vidare vill Vänsterpartiet att Sverige ska verka för att EU genomför sitt löfte vad gäller att ge utvecklingsländerna tull- och kvotafritt tillträde till EU:s inre marknad och att EU:s jordbrukssubventioner fasas ut.

11. EPA-förhandlingarna, punkt 13 (MP, V)

av Valter Mutt (MP) och Jonas Sjöstedt (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:N438 yrkande 10.

Ställningstagande

Parallellt med Doharundan driver EU förhandlingar med forna kolonier i Afrika, Karibien och Oceanien om s.k. Economic Partnership Agreements (EPA). Dessa länder har mer gynnsamma tillträden till EU:s marknader än andra av WTO:s medlemsländer, vilket strider mot en av grundprinciperna i WTO. I förhandlingarna har EU krävt långt mer än vad som skulle behövas för att handelsvillkoren skulle vara i överensstämmelse med WTO-reglerna. Dessutom har själva strukturen av förhandlingarna snarare motverkat än stöttat utvecklingsländernas egna regionala integrationsprocesser.

Vi i Miljöpartiet och Vänsterpartiet ställer oss bakom krav på att EU svarar positivt på förslag från AVS-länderna om flexibla marknadstillträden och att alla AVS-länder erbjuds de alternativ till EPA-avtal som WTO-reglerna tillåter. EU måste avstå från att underminera AVS-ländernas politiska handlingsutrymme att genomföra sina egna utvecklingsstrategier och att införa åtgärder som hanterar effekterna av den globala ekonomiska krisen liksom livsmedels- och klimatkrisen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:U227 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att skydda småbrukare mot "land-grabbing".

2010/11:U256 av Åsa Romson m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Världsbankens nya energistrategi.

2010/11:U257 av Åsa Romson m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att internationella regler för företags ansvar görs rättsligt bindande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ett tydligare regelverk för svenska företags ansvar för mänskliga rättigheter i den verksamhet som bedrivs utomlands.

2010/11:U262 av Anita Brodén (FP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om borttagande av handelsstörande hinder som hindrar utveckling i tredje världen.

2010/11:U264 av Anita Brodén m.fl. (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att det blir en framgång i de fortsatta WTO-förhandlingarna för att säkerställa de fattigaste ländernas marknadstillträde.

2010/11:U269 av Lars Gustafsson (KD):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka framväxandet av fungerande marknader och lokala jordbrukarorganisationer i utvecklingsländerna.

2010/11:U279 av Lennart Axelsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ytterligare åtgärder för att skapa rättvisa förhållanden inom världshandeln.

2010/11:U280 av Irene Oskarsson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU inte ingår några handelsavtal utan att ha genomfört oberoende hållbarhets- och utvecklingsanalyser som tydliggör effekterna för fattiga människor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i offentliga underlag ska redogöra för hur rättighets- och fattigdomsperspektiven från politik för global utveckling genomsyrar Sveriges handelspolitiska analys och ställningstaganden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU inte använder bistånd som påtryckningsmedel i handelsförhandlingar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de handelsavtal som EU ingår ska innehålla mekanismer för gemensam uppföljning och utvärdering av avtalet utifrån objektiva utvecklingskriterier.

2010/11:U281 av Anita Brodén (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i det fortsatta arbetet lyfta fram rättvisa handelsvillkor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet och uppmuntran av verksamheter som motarbetar all typ av diskriminering, uppmuntrar till rättvisa handelsvillkor med tredje världen och främjar en långsiktigt hållbar produktion.

2010/11:U296 av Hans Linde m.fl. (V):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska föregås av en jämställdhetsanalys om hur handelsavtalen förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna ska verka för att institutionernas

avtal och program alltid bör innehålla en analys över hur effekterna förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna ska verka för att öka andelen kvinnor i nämnda institutioners ledningar.

2010/11:U297 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur staten tillsammans med företaget Boliden kan ta ansvar för Bolidens giftdumpning i Arica, Chile, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2010/11:U298 av Hans Linde m.fl. (V):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska föregås av en jämställdhetsanalys om hur handelsavtalen förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste agera för att EU ska dra tillbaka alla krav på Indien som ytterligare försvårar produktion, marknadsföring och tillgång till kvalitetssäkrade generikaläkemedel.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste verka för en översyn av TRIPS-avtalet så att det inte missgynnar de fattiga länderna, bl.a. vad gäller tillgång till läkemedel.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör öka sina insatser för att föra över kunskap och teknologi för uppbyggnaden av en starkare inhemsk produktion av mediciner, vacciner och diagnostiska verktyg i utvecklingsländer.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förutsättningarna att erbjuda licenser åt svensk läkemedelsindustri för att tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet bör utredas.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att nuvarande internationella regelverk och kommande revideringar av immateriella rättigheter till läkemedel säkerställer möjligheten för människor i fattiga länder att få tillgång till billiga livsnödvändiga läkemedel.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges handelspolitik behöver samverka med alla andra politikområden och att handeln behöver bidra till att minska klyftorna i världen och främja jämställdhet och en hållbar utveckling i linje med Sveriges politik för global utveckling.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU genomför sitt löfte vad gäller att ge utvecklingsländerna tull- och kvotafritt tillträde till EU:s inre marknad och att EU:s jordbrukssubventioner fasas ut.

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3 Globalisering.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.1 Den svenska välfärdsmodellen behövs i globaliseringen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.2 Fri, rättvis och hållbar handel.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.3 Finansiella institutioner.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.8 Kamp mot korruption en förutsättning för utveckling.
61. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.2 Arbete, tillväxt och fackliga rättigheter.

2010/11:U317 av Börje Vestlund m.fl. (S):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hbt-perspektiv i det handelspolitiska samarbetet med andra länder.

2010/11:So545 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att vid arbete med internationella biståndsinsatser lyfta fram handel med alkohol som en kraftigt utvecklingshämmande faktor.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att man vid förhandlingar om internationella handelsregler måste ta ökad hänsyn till att den allt aggressivare marknadsföringen av alkohol och tobak är en utvecklingshämmande faktor som motverkar de mål som sätts vid förhandlingsarbetet.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att lyfta fram frågan om aggressiv marknadsföring av alkohol som en utvecklingshämmande faktor inom ramen för FN:s arbete med utvecklingsfrågor.

2010/11:N438 av Ulf Holm m.fl. (MP):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om EPA-förhandlingarna.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 14

Motion	Motionärer	Yrkanden
14. Övriga yrkanden		
2010/11:U227	Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP)	2
2010/11:U262	Anita Brodén (FP)	5
2010/11:U264	Anita Brodén m.fl. (FP)	1
2010/11:U269	Lars Gustafsson (KD)	4
2010/11:U279	Lennart Axelsson (S)	
2010/11:U280	Irene Oskarsson (KD)	1–4
2010/11:U281	Anita Brodén (FP)	1 och 2
2010/11:U317	Börje Vestlund m.fl. (S)	8
2010/11:So545	Jan Lindholm m.fl. (MP)	15–17